

Veileder for refleksjonskort

– til bruk ved etiske utfordringer knyttet til rus og psykiatri

I 2013 spurte prosjektledelsen i «Samarbeid om etisk kompetanseheving» om Sør-Aurdal kommune (deltaker i pulje 3 i prosjektet) og det bruker-drevne værestedet Stabburshella i Fagernes kunne utarbeide et refleksjons-verktøy til bruk ved etiske utfordringer knyttet til rus og psykiatri. Bakgrunnen for dette var Sør-Aurdal kommune og Stabburshella sitt samarbeid rundt brukermedvirkning og etisk refleksjon. Jevnlige i løpet av året møtes brukere fra Stabburshella og ansatte fra Sør-Aurdal kommune for å reflektere sammen. De lærer av hverandre, får en økt forståelse for hverandres situasjon og får et enda bedre utgangspunkt for å få til reel brukermedvirkning. Erfaringene fra disse felles refleksjonene danner plattformen for refleksjonskortene de har utarbeidet på oppdrag fra prosjekt «Samarbeid om etisk kompetanseheving».

Refleksjonskortene må sees i sammenheng med prosjektets andre verktøy og hjelpemidler:

- Etikkhåndboka for kommunenes helse- og omsorgstjenester
- E- læringsprogrammet «Etisk refleksjon»
- Heftet «Tips og hjelp til å komme i gang med etisk refleksjon»
- Prosjektets refleksjonskort og appen «Rak rygg»
- Debattheftet «Brukermedvirkning i helse- og omsorgssektoren – historier til diskusjon»
- Refleksjonsheftet «Etiske utfordringer knyttet til arbeidet med mennesker med utviklingshemming»
- Folderen «Drama og bildeteater som verktøy i etisk refleksjon»
- Skuespillet «Torbjørn» og refleksjonsverktøyet knyttet til stykket
- Prosjektets nettside med tips om verktøy, metoder, gode eksempler mm: www.ks.no/etikk-kommune

For prosjekt *Samarbeid om etisk kompetanseheving*, november 2013
Christine Næss Evensen, Gry Caroline Aarnes og Hanne Norum Hollekim

Veileder for refleksjonskort

I begynnelsen av 2013 fikk vi en forespørsel av KS om å utarbeide et etisk refleksjonsverktøy innenfor området psykiatri og rus. Vi takket ja til oppgaven med stor iver. Vi har utarbeidet 28 refleksjonskort innen dette temaet.

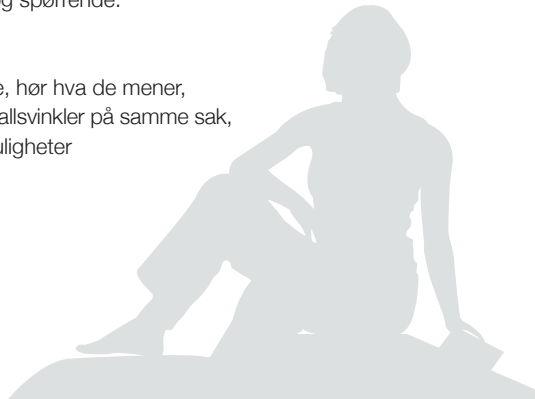
På hvert kort er det et bilde som man skal reflektere rundt. Vi anbefaler å bruke åpen samtale som metode, for å reflektere rundt kortene. Vi ser også at det er lurt å bruke en etikerveileder/ møteveileder for å starte refleksjonen.

Hva er åpen samtale:

En måte å forstå åpenhet på er at samtalen er preget av at møtedeltakerne møter hverandre som likeverdige, noe som betyr at alle samtaler på en måte som understreker en gjensidig respekt for hverandre. En åpen samtale preges av at deltakerne i samtalen har mulighet til å kunne snakke om det de ser på bildet. Den åpne samtalen er fri for streng sakliste og raske konklusjoner. Tidsperspektivet er viktig. Vi må ta oss tid til at deltakerne får snakket seg ferdig og vi må ta oss tid til å lytte til det de forteller.

Det er viktig å:

- Skape trygghet og redusere engstelse
- Vær åpen og ikke vær redd for å være personlig eller berørt, del raust av egen erfaring.
- Bruk jeg-form, vær tydelig på at dine utsagn er basert på ditt perspektiv og dermed ikke annet enn et perspektiv blant mange
- La alle stemmer bli hørt - sørg for at hver enkelt sier noe, om enn bare litt
- Gjør samtalen gjensidig og vis interesse for hva hver enkelt sier
- Bruk åpne spørsmål
- Vær oppmerksom på følelsesladde uttrykk
- Vær inviterende, undrende og spørrende.
- Ikke gå i forsvar
- Tål å stå i det uforutsigbare
- Tenk sammen med de andre, hør hva de mener, søk etter flere forskjellige innfallsvinkler på samme sak, ha fokus på ressurser og muligheter

Hvordan:

1. Alle deltakerne setter seg i åpen ring (ikke bruke bord eller lignende). Ledige stoler ryddes unna. Avklar hvor lang tid som skal brukes til refleksjonen.
2. Sett gjerne et lys eller to i midten av ringen.
3. Send et refleksjonskort rundt, slik at alle deltakerne får sett. Ta deretter en runde for å høre hvilke tema som kommer opp i forbindelse med bildet. Velg deretter et tema å reflektere rundt. Bruk åpen samtale for å reflektere.
4. Ordet er fritt! Vi kommenterer ikke hverandre og kan bygge på hverandre.

Etter min mening er samtalen den mest fruktbare og den mest naturlige måten å holde sinnet i form på. Det finnes, slik jeg ser det, ingen aktivitet som gir mer glede. Det er av den grunn – hvis jeg skulle bli tvunget til å gjøre et valg – at jeg heller ville miste synet, enn evnen til å tale og lytte.

— Michel de Montaigne

Hentet fra: Valdres viser veg – samarbeid om psykisk helsearbeid i Valdres. (2011) Håndbok i ledelse av nettverksmøte basert på åpen dialog. Valdresmodellen.

Bildene på kortene og i veilederen er tatt av hjelpepleier og fotograf Elin Kløvstad.

Logoen til NAV, som vises på et av refleksjonskortene, benyttes med tillatelse fra NAV Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Arbeidsgruppa for utarbeidelse av etisk verktøy "Rus og psykiatri" v/ Stabburshella og ansatte i Sør Aurdal kommune

Postadresse: Postboks 1378 Vika 0114 Oslo
 Besøksadresse: Haakon VII gate 9, 0161 Oslo

Telefon: 24 13 26 00

ks@ks.no
 www.ks.no

PROSJEKTLEDELSEN I KS:

Rådgiver Gry Caroline Aarnes

Tlf: 907 26 649

E-post: gry.caroline.aarnes@ks.no

Prosjektleder Christine Næss Evensen

Tlf: 472 88 170

E-post: cne@ks.no

«*Samarbeid om etisk kompetanseheving*» er et samarbeidsprosjekt mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet, KS, Norsk Sykepleierforbund, Den Norske Legeforening, YS, FO, Fagforbundet og Senter for medisinsk etikk v/Universitetet i Oslo. Prosjektets mål er å stimulere kommunene til å etablere møteplasser for etisk refleksjon og til å heve den etiske kompetansen innen helse- og omsorgstjenestene. Prosjektet finansieres av Helse- og omsorgsdepartementet og er et av tiltakene i Omsorgsplan 2015.

Les mer om prosjektet på KS sine nettsider: www.ks.no/etikk-kommune

Sør-Aurdal kommune
 en frisk kommune i Valdres

SAMARBEID OM ETISK
 KOMPETANSEHEVING